

Hänvisning

1 § DEL I LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola

Kontaktperson

Byråchef Elisabeth Storfors

Sändlista

Ärende

Förverkligande av läs- och skrivkunnighetsskedet-
slutrapport

Beslut

Ålands landskapsregering beslöt 21.10.2021 att anteckna för kännedom inlämnad slutrapport "Förverkligande av läs- och skrivkunnighetsskedet och inledningsskedet inom grundskoleutbildning för vuxna".

Landskapsregeringen beslöt samtidigt att sända rapporten på remiss. Remisstiden utgår 31.12.2021.

Motivering

Ålands landskapsregering beslöt i januari 2021 att tillsätta en sakkunniggrupp med uppdrag att planera hur läskunnighets- och inledningsskedet kunde förverkligas som en del av grundskoleutbildning för personer som fullgjort läroplikten. (ÅLR 2021/196)

Grundskoleutbildning för personer som fullgjort läroplikten är en ny utbildningsform i enlighet med LL om barnomsorg och grundskola som trädde i kraft i januari 2021. Grundskoleutbildningen vänder sig till målgruppen ungdomar som fullgjort läroplikten men inte erhållit avgångsbetyg från grundskolan samt vuxna som är i avsaknad av kunskaper motsvarande grundskolans lärokurs. Utbildningsformen är indelad i ett läskunnighetsskede, ett inledningsskede, och ett slutskede. Slutskedet har planerats av en arbetsgrupp, vars betänkande har antecknats för kännedom (ÅLR 2019/8807)

Kommunerna är ansvariga för att grundskoleundervisning ordnas för kommuninvånare som fullgjort läroplikten men inte slutfört grundskolans lärokurs med godkänt avgångsbetyg. Grundskoleundervisningen kan ordnas i en av kommunens skolor eller genom ett interkommunalt samarbete i form av en köptjänst. Undervisningen ska kunna genomföras i organiserade undervisningsgrupper enligt en fastställd läroplan alternativt som distansundervisning.

I uppdraget har även ingått att utarbeta ett förslag till struktur, organisation, utbildningskostnad och finansieringsform för läskunnighetsskedet och inledningsskedet av grundskoleutbildningen för personer som fullgjort läroplikten samt ge förslag till rutiner för anmälningsförfarandet till utbildningen, beräkna kommunens initiala utbildningskostnad per studerande samt göra upp en handlingsplan för hur undervisningsformen kan förverkligas.

Minister

Annika Hambrudd

Byråchef

Elisabeth Storfors

Sändlista:

Kommunerna på Åland, kommuner@regeringen.ax

Medis, medis@mariehamn.ax

Ålands folkhögskola, kansliet@folkis.ax

Ålands mångkulturella förening, heidi_ost@hotmail.com

Ålands gymnasium, info@gymnasium.ax

För kännedom:

kommundirektörer, kommundirektoreraland@regeringen.ax

Utbildningschefer, utbildningschefer@utbildning.ax

Förverkligandet av läs- och skrivkunnighetsskedet och inledningsskedet inom grundskoleutbildning för vuxna

SAKKUNNIGGRUPPENS SLUTRAPPORT

Sakkunniggruppen avger härmed sin slutrapport och anhåller samtidigt om befrielse från sitt uppdrag

Mariehamn den 18 juni 2021

Bodil Regårdh, ordförande och sekreterare
Specialsakkunnig inom utbildning
Utbildningsbyrån

Katarina Halme-Wiklund
Specialsakkunnig inom utbildning
Utbildningsbyrån

Helena Flöjt-Josefsson
Specialsakkunnig inom integration
Regeringskansliet

Johan Tronestam
Vägledare
Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyn-
dighet

Innehåll

1. Inledning, bakgrund och uppdrag.....	3
2. Beskrivning av arbetssätt och metoder.....	3
3. Målgrupp för läs- och skrivkunnighetsskedet och inledningsskedet	4
4. Struktur och organisation.....	5
4.1 Styrgrupp	6
4.2 Individuell studieplan	6
4.3 Läroplan	6
5. Utbildningskostnad och finansieringsform	7
5.1 Utbildningskostnad.....	7
5.2 Finansieringsform	8
6. Rutiner för anmälningsförfarande till utbildningen	9
7. Närmare beskrivning av de olika skedena	9
8. Tidfördelningsplaner	11
9. Tidsplan för förverkligande	14

1. Inledning, bakgrund och uppdrag

Ålands landskapsregering tillsatte en sakkunniggrupp den 12 januari 2021 med uppdraget att planera hur läs- och skrivkunnighetsskedet och inledningsskedet inom grundskoleutbildning för personer som fullgjort läroplikten kan förverkligas.

Sakkunniggruppen som planerade slutskedet valde att benämna utbildningsformen som grundskoleutbildning för vuxna varför denna sakkunniggrupp har valt samma linje.

Grundskoleutbildning för personer som fullgjort läroplikten är en ny undervisningsform i enlighet med LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola som trädde i kraft i januari 2021.

Sakkunniggruppens sammansättning:

Specialsakkunnig Bodil Regårdh, Utbildningsbyrån, sakkunniggruppens ordförande och sekreterare

Specialsakkunnig Katarina, Halme-Wiklund, Utbildningsbyrån

Specialsakkunnig Helena- Flöjt – Josefsson, Regeringskansliet

Biträdande myndighetschef Yvonne Aspholm, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (fram till 31.3.2021)

Vägledare Johan Tronestam, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (från och med 1.4.2021).

I uppdraget ingår att utarbeta ett förslag till struktur, organisation, utbildningskostnad och finansieringsform för läskunnighetsskedet och inledningsskedet av grundskoleutbildningen för personer som fullgjort läroplikten.

Sakkunniggruppen ska även ge förslag till rutiner för anmälningförfarandet till utbildningen, beräkna kommunens initiala utbildningskostnad per studerande samt göra upp en handlingsplan för hur undervisningsformen kan förverkligas.

En slutrapport lämnas till landskapsregeringen inom juni 2021.

2. Beskrivning av arbetssätt och metoder

Sakkunniggruppen har under perioden 12 januari – 30 juni 2021 haft 9 möten.

Sakkunniggruppen har haft ett online möte den 19 mars 2021 med rektor Päivi Rosnell som är rektor för finska Arbis i Jakobstad, och som ordnar läs- och skrivkunnighetsskedet och inledningsskedet i Jakobstadsregionen.

Sakkunniggruppen intervjuade Ålands folkhögskolas rektor Maria Säll -Överström och Medborgarinstitutets rektor Siv Ekström den 4.5. 2021 för att få en bild av var de bästa förutsättningarna finns och var den lämpligaste platsen är för läs- och skrivkunnighetsskedet och inledningsskedet.

Den 20.5. 2021 bjöd sakkunniggruppen in byråchef Elisabeth Storfors till mötet för att diskutera finansieringsform.

3. Målgrupp för läs- och skrivkunnighetsskedet och inledningsskedet

Enligt § 39 i LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola har en person vars hemkommun är på Åland, har passerat läropliktsåldern och saknar ett avgångsbetyg från grundskolan, rätt att avlägga delar av grundskolans lärokurs eller hela lärokursen.

Läroplikten börjar höstterminen det år ett barn fyller 7 år (i särskilda fall 6) och upphör när eleven uppfyllt sin skyldighet eller senast efter tio år (i särskilda fall efter 11 år). I lagens § 2 står att rätten till skolgång börjar när barnet blir läropliktigt och upphör när barnet gått igenom grundskolan, men senast den 31 juli det år då eleven fyller 18 år. Det innebär att en person som fyllt 17 år och saknar ett avgångsbetyg från grundskolan har rätt till grundskoleutbildning för vuxna från och med 1 augusti 2021.

Målgruppen till läs- och skrivkunnighetsskedet och inledningsskedet är inflyttade personer över 17 år som är utan skolbakgrund eller har en kort skolbakgrund från sitt hemland.

Personer som hör till målgruppen kan delas in i tre grupper:

1. personer som är inskrivna som arbetssökande vid Ams och lyfter arbetsmarknadsstöd
2. personer som aktivt söker utkomststöd och finns inom KST
3. personer som varken är inskrivna vid Ams eller finns inom KST men som har behov av grundskoleutbildning

Det finns ett mörkertal av personer som är svåra att nå (grupp 3). Det är personer, oftast hemmavarande kvinnor, som varken står till arbetsmarknadens förfogande (inskrivna som arbetssökande vid Ams) eller som aktivt lyfter utkomststöd i sin hemkommun.

Enligt § 12 LL (2012:74) om främjande av integration har en invandrare rätt till en integrationsplan om han eller hon är arbetslös och registrerad som arbetssökande vid Ams enligt landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. En invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd i enlighet med landskapslagen om utkomststöd har också rätt till en integrationsplan. Ams gör integrationsplan för de som är inskrivna som arbetssökande. Enligt integrationslagen är det kommunens ansvar att göra integrationsplan för de som inte är inskrivna hos Ams. Enligt en undersökning som gjorts av landskapsregeringen har kommunerna hittills endast gjort integrationsplaner till kvotflyktingar. Andra invandrare förutom kvotflyktingar som på basen av den inledande kartläggningen bedöms vara i behov av en plan för att integrationen ska främjas, har rätt att få en integrationsplan enligt lagen om främjande av integration (2012:74).

Gruppen vill lyfta betydelsen av att kommunen tar ansvar för att nå ut till de som inte finns i ett system eller register. Det är viktigt att man försöker nå ut med information dels om invandrarnas rätt att få en integrationsplan och dels om möjligheten att få grundskoleutbildning. Inom ramen för projektet *En säker hamn* har det utbildats 13 samhälls- och hälsokommunikatörer med olika modersmål, som står till förfogande på Kompassen www.kompassen.ax/shk vars uppgift är att underlätta inflyttades integrering och etablering på Åland. Kommunerna kan köpa tjänster av kommunikatörerna och på så sätt lättare kunna nå de personer som inte finns i ett system, till exempel hemmavarande kvinnor.

Gruppen föreslår också att kommunerna kan använda sig av organisationer inom tredje sektorn så som Emmaus, Folkhälsan, ABF-Åland, Matbanken, Röda Korset och Rädda barnen för att nå ut med information.

4. Struktur och organisation

Grundskoleutbildning för vuxna består av tre skeden: läs- och skrivkunnighetsskedet, inledningsskedet och slutskedet. Enligt grundskolelagen kan grundskoleutbildning för vuxna omfatta högst 5 år. Sakkunniggruppen föreslår att läs- och skrivkunnighetsskedet ska omfatta ca 1,5 år, inledningsskedet ska omfatta 1,5 år och slutskedet ska omfatta 2 år.

Det är mycket viktigt att de personer som har ingen eller en mycket kort skolbakgrund från sitt hemland får en så bra grund som möjligt i läs- och skrivkunnighetsskedet. Sakkunniggruppen föreslår därför att tillräckligt mycket tid ska ges för det första skedet, minst 1,5 år av den studietid som finns till förfogande. Sakkunniggruppen föreslår också att det ska finnas möjlighet att gå om åtminstone delar av läs- och skrivkunnighetsskedet för de personer som har behov av det.

Sakkunniggruppen framhåller att undervisningen i grundskoleutbildningen för vuxna bör ha en viss flexibilitet, som till exempel kortare dagar, eventuellt kvällskurser eller att utbildningen ordnas delvis på veckoslut, med tanke på att målgruppen delvis är hemmavarande kvinnor med små barn. Det är också viktigt att dessa personer får information om möjligheten till dagvård för sina barn samt möjlighet att ansöka om studiestöd.

De åländska kommunerna är från och med den 1 januari 2021, ansvariga för att grundskoleutbildning för andra än läropliktiga ordnas. Kommunen kan i och med den nya landskapslagen om barnomsorg och grundskola (2020:32) ordna grundskoleutbildning för vuxna inom sin kommun, i samarbete med andra kommuner eller genom att köpa utbildningstjänster från en offentligt finansierad skola på Åland som av landskapsregeringen beviljats tillstånd att bedriva grundskoleutbildning för vuxna. Enligt LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola ska det i kommunernas utbildningsstadga finnas bestämmelser om anmälan till och förverkligande av grundskoleutbildning för andra än läropliktiga.

Grundskoleutbildningens slutskede har planerats av en arbetsgrupp under 2020, vars slutrapport har antecknats för kännedom av landskapsregeringen (ÅLR 2019/8807). Slutskedet kommer att erbjudas vid Ålands folkhögskola från och med oktober 2021. Ålands folkhögskola har med stöd av LL 2020:32 om barnomsorg och grundskola beviljats tillstånd att bedriva grundskoleundervisning för vuxna.

Sakkunniggruppen anser att Medborgarinstitutet i Mariehamn är den bäst lämpade utbildningsanordnaren för läs- och skrivkunnighetsskedet eftersom lärarna på Medborgarinstitutet har den största erfarenheten av att undervisa den berörda målgruppen. Sakkunniggruppen föreslår därför att läs- och skrivkunnighetsskedet placeras på Medborgarinstitutet.

Sakkunniggruppen föreslår att inledningsskedet placeras på Ålands folkhögskola enligt samma struktur och upplägg som slutskedet. Folkhögskolan är en lämplig utbildningsanordnare av

inledningsskedet och får på det sättet en möjlighet att skapa kontinuitet i hela utbildningen och få en helhetsbild av den studerandes utveckling.

Sakkunniggruppen ser fördelar med två aktörer och rekommenderar ett nära samarbete, eftersom de i ett samarbete kan stöda och komplettera varandra genom sina olika erfarenheter och perspektiv.

4.1 Styrgrupp

Sakkunniggruppen föreslår att utbildningsanordnarna tillsammans utser en styrgrupp med representanter från Medborgarinstitutet och Ålands folkhögskola. Styrgruppen behandlar de ansökningar som skickas från kommunerna. Styrgruppens uppgift blir bland annat att testa sökandens tidigare kunskaper och bedöma i vilket skede av utbildningen sökande ska starta.

4.2 Individuell studieplan

När en studerande blivit antagen till läs- och skrivkunnighetsskedet eller inledningsskedet ska en individuell studieplan utarbetas för den studerande. Den individuella studieplanen styr utvecklingen av den studerandes kunskaper och färdigheter under studierna. I planen som utarbetas i samråd med den studerande beskrivs målen för studierna och hur lång tid det tar att uppnå dem. Den individuella studieplanen ska utgå från den studerandes färdigheter, identifieringen av kunskaper som inhämtats tidigare och målen för studierna. Den studerandes tidigare studier och livssituation, i synnerhet tidigare studieprestationer och lärandeupplevelser, ska beaktas då den individuella studieplanen görs upp.

Enligt § 43 i lagen är det utbildningsanordnaren (studiehandledare och lärarna) och den studerande som tillsammans utarbetar den individuella studieplanen. Den studerandes tidigare kunskaper ska bedömas och tillgodoräknas. Det kan vara tidigare slutförda studier eller på annat sätt förvärvat kunnande som motsvarar målen för och det centrala innehållet i läroplanen som kan identifieras och erkännas. Den studerandes utgångsnivå ska bestämmas och en studieplan görs upp där följande ska ingå:

- tidigare grundskolestudier på Åland och/eller någon annanstans och arbetserfarenhet eller annan erfarenhet som eventuellt räknas till godo i studierna
- kunskaper i svenska och andra språkkunskaper samt färdigheter för språkstudier
- eventuella kurser och/eller lärokurser som kan räknas tillgodo
- vilket skede i grundskoleutbildningen studierna inleds
- kurser som ska avläggas
- eventuella studieperioder vid andra skolor och/eller praktikperioder
- den beräknade studietiden
- hur studierna genomförs och eventuella särskilda undervisningsarrangemang
- studiefärdigheter och eventuella stödbehov
- plan för fortsatta studier och karriärplan

4.3 Läroplan

Sakkunniggruppen föreslår att utbildningsanordnarna ska vid planering av starten av läs- och skrivkunnighetsskedet använda läroplan för integrationsutbildning för vuxna invandrare på Åland (beslut 188 U2, 31.02.2017, ÅLR 2017/6820). För inledningsskedet föreslås att använda den finländska

läroplansgrunden för den grundläggande utbildningen för vuxna i tillämpliga delar tillsammans med den nya åländska läroplanen för grundskolan som fastställts att gälla från och med den 1.8.2021.

5. Utbildningskostnad och finansieringsform

5.1 Utbildningskostnad

Sakkunniggruppen har med hjälp av Medborgarinstitutets rektor Siv Ekström, räknat ut ett pris per kurs per studerande i läs- och skrivkunnighetsskedet. Uträkningarna är beräknad på 8 studerande och en omfattning av 37 kurser (se förklaring i kapitel 8. Timfördelningsplaner). Om det blir färre studerande än 8 så är det kommunens skyldighet att ordna utbildning i egen regi eller förhandla med utbildningsanordnaren om möjlighet att ordna utbildningen till en högre kostnad.

KOSTNADSKALKYL FÖR LÄS- OCH SKRIVKUNNIGHETSSKEDET

Utgångsläge:	
Omfattningen av utbildningen:	37 kurser
	28 lektioner per kurs
	totalt 1036 lektioner à 45 min.
Schemat för utbildningen:	5 lektioner per skoldag
	207,2 skoldagar
	41,44 veckor
	ca 10,36 månader
Innehåll av undervisningen:	läsning och skrivning, matematik, annan
	språkinlärningsstödande undervisning
Antalet deltagare:	8 studerande
Kursplats:	Medis-huset
Ev. elevtransporter:	Buss med månadskort
Kostnaden för mat, samma pris som	
i folkhögskolans kalkyl, 2,60 /dag/studerande	
207 x 2,60 = 538 €	
Mat 207 dagar	538
Löne- och administrationskostnader för helår = 37 kurser	75351,41
Lokalhyra för helår	7710,00
Summa	83 599,41
Kostnad per kurs	2259,44
Kostnad per kurs/studerande;	282,43
Elevspecifika kostnader per kurs:	
transport	21,62
läromedel	6,76
Totalkostnad per kurs/studerande	310,81

Sakkunniggruppen föreslår att man använder samma beräkningsgrund för inledningsskedet som för slutskedet. Beräkningarna för slutskedet gjordes av den tidigare Sakkunniggruppen och utgår från en kalkyl som beräknats av Ålands folkhögskolas rektor Maria Säll-Öfverström. Priset i kalkylen för slutskedet är 314 euro/kurs/studerande (Beslut Nr 251 U2, 24.11.2020, ÅLR 2019/8807).

5.2 Finansieringsform

Målgruppen för läs- och skrivkunnighetsskedet och inledningsskedet är delvis personer som är inskrivna på Ams och delvis personer som inte är inskrivna på Ams. Sakkunniggruppen har kommit fram till att läs- och skrivkunnighetsskedet skulle kunna finansieras på två olika sätt.

En möjlig finansieringsväg som sakkunniggruppen utrett är att ordna läs- och skrivkunnighetsskedet med sysselsättningsfrämjande medel. Sakkunniggruppen har konstaterat att läs- och skrivkunnighetsskedet i grundskoleutbildningen för vuxna motsvarar ganska långt *kurs A Grundläggande litteracitet* som finns inom SFI-utbildningen och som finansieras med sysselsättningsfrämjande medel enligt LL (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning. Enligt 2 § i LL (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning kan allmänbildande utbildning på grundskolenivå ordnas som sysselsättningsfrämjande utbildning, om avsaknaden av sådan utbildning hindrar någon från att genomgå en yrkesutbildning. Som studerande i sysselsättningsfrämjande utbildning kan antas en person som är inregistrerad som arbetssökande på Ams och som av Ams har ett konstaterat behov av och lämplighet för en sysselsättningsfrämjande utbildning. Det är Ams som anskaffar sysselsättningsfrämjande utbildning för enskilda studerande och för grupper av studerande anskaffar landskapsregeringen av en utbildningsanordnare med medel som anvisats för detta ändamål i landskapsbudgeten. Denna finansieringsform skulle innebära att kommunen i sin tur köper utbildning för de personer som inte är inskrivna på Ams av den utbildningsanordnare som har ingått avtal med landskapsregeringen om att anordna läs- och skrivkunnighetsskedet med sysselsättningsfrämjande medel.

Det andra alternativet till finansiering som sakkunniggruppen utrett är att läs- och skrivkunnighetsskedet ordnas av kommunerna själva, i samarbete med andra kommuner eller genom att köpa tjänster från en annan utbildningsanordnare i enlighet med § 8 i LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola.

Detta alternativ skulle innebära att:

- Kommunerna ordnar utbildningen själv eller köper utbildningsplatser från Medborgarinstitutet och anmäler till landskapsregeringen de personer som inte är inskrivna på Ams. För dessa får kommunen en särskild landskapsandel. Personerna erhåller studiestöd.
- För de personer som är inskrivna som arbetslösa på Ams köper Ams studieplatser av hemkommunen eller av Medborgarinstitutet i enlighet med 3 § i lagen om sysselsättningsfrämjande utbildning. De personer som är inskrivna på Ams erhåller arbetslöshetsförmån.

Sakkunniggruppen föreslår det andra alternativet som innebär att både läs- och skrivkunnighetsskedet och inledningsskedet ska finansieras med landskapsandelar på samma sätt som slutskedet. Sakkunniggruppen föreslår att utbildningen finansieras med särskild landskapsandel enligt antal

personer som deltar i utbildningen men inte är inskrivna på Ams. Enligt 3 § i LL (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning anskaffar Ams sysselsättningsfrämjande utbildning för enskilda studerande som är inskrivna som arbetssökande på Ams.

6. Rutiner för anmälningsförfarande till utbildningen

Sakkunniggruppen föreslår att anmälan görs till utbildningschefen i personens hemkommun, eftersom det är kommunerna som är ansvariga för att grundskoleundervisning ordnas för en kommuninvånare vars rätt till skolgång har upphört och som saknar avgångsbetyg. En anmälan till utbildningen ska kunna göras kontinuerligt under året.

Sakkunniggruppen föreslår att en anmälningsblankett används när en person anmäler sig till utbildningen. Sakkunniggruppen föreslår att den blankett som uppgjorts för slutskedet revideras och att det görs en blankett som gäller för alla skeden inom grundskoleutbildning för vuxna. På blanketten bör det framgå vilken instans som fyller i blanketten. Om personen är inskriven på Ams skickas blanketten direkt till Folkhögskolan. Personer som inte är inskrivna på Ams och önskar anmäla sig fyller i blanketten tillsammans med den tjänsteman i kommunen som gör integrationsplaner eller handledare vid KST eller person hos utbildningsanordnaren.

Blankett som fylls i för person som inte är inskriven på Ams bör undertecknas av utbildningschefen eller annan ansvarig tjänsteman i kommunen. Till anmälningsblanketten bör bifogas eventuella betyg från hemlandet, språkintyg om personen deltagit i sfi – kurser och andra betyg som personen har. Om kommunen väljer att ordna utbildningen i samarbete med andra utbildningsanordnare så skickas blanketten till Ålands folkhögskola som tar den vidare till styrgruppen för behandling. Sakkunniggruppen föreslår att de som är utbildningsanordnare samarbetar och har en gemensam styrgrupp med medlemmar från båda utbildningsanordnarna. Styrgruppen ansvarar för antagningen och gör en bedömning av personernas tidigare kunskap och föreslår i vilket skede personen ska starta sin utbildning. Sakkunniggruppen föreslår att Folkhögskolan blir den som tar emot anmälningsblanketterna.

Gruppen föreslår följande antagningsgrunder till grundskoleutbildningen för vuxna:

- Inget avgångsbetyg från grundskola
- Passerat läropliktsåldern
- Har sin hemkommun på Åland enligt lagen om hemkommun
- Rätt att vistas i Finland enligt utlänningslagen

7. Närmare beskrivning av de olika skedena

Grundskoleutbildningen för vuxna är enligt LL (2019:32) om barnomsorg och grundskola indelat i ett läskunnighetsskede, ett inledningsskede och ett slutskede. Studierna i läskunnighetsskedet och inledningsskedet motsvarar årskurserna 1–6 för barn i läropliktsåldern. Studierna på slutskedet motsvarar årskurserna 7 - 9 för barn i läropliktsåldern.

Om studerande saknar läs- och skrivfärdigheter eller om färdigheterna är bristfälliga kan studerande starta i läskunnighetsskedet. Läs- och skrivkunnighetsskedet syftar till att ge studerande grundläggande elementära läs- och skrivkunskaper samt grundläggande numeriska färdigheter. Undervisning i läs- och skrivkunnighetsskedet omfattar minst 27 kurser varav 23 är obligatoriska kurser och minst 6 valfria kurser.

Utbildningen i inledningsskedet omfattar följande ämnen:

- svenska som andraspråk
- engelska
- matematik
- samhällskunskap och kulturkännedom
- miljö- och naturkunskap
- hälsokunskap

Dessutom ska det ingå studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i inledningsskedet. Inledningsskedet omfattar minst 38 kurser varav 34 är obligatoriska kurser och minst 10 valfria kurser.

Om studerande redan har tillräckliga kunskaper och färdigheter, kan studierna inledas på slutskedet utan inledningsskedesstudier. I slutskedet ingår kurser i:

- svenska alternativt svenska som andraspråk
- engelska,
- matematik
- religions- och livsåskådningskunskap
- historia
- samhällskunskap
- biologi
- geografi
- fysik
- kemi
- hälsokunskap
- idrott

Slutskedet omfattar 39 obligatoriska kurser och minst 10 valfria kurser. studerande ska välja minst 46 kurser, om hen genomför hela lärokursen för slutskedet.

I den grundläggande utbildningen för vuxna ska studerande kunna

- fullgöra den grundläggande utbildningens hela lärokurs
- genomföra alla studier eller delar av studier som ingår i inledningsskedet
- genomföra alla studier eller delar av studier som ingår i läskunnighetsskedet
- avlägga läroämnena eller delar av läroämnena i den grundläggande utbildningen i form av kurser

Utgångspunkten i den grundläggande utbildningen är att den vuxna studeranden bygger vidare på sina tidigare kunskaper och färdigheter, sin livserfarenhet och eventuella parallella studier. Därför är det bra om undervisningsutbudet innehåller valfrihet och alternativ som möjliggör studier i olika livssituationer.

Studerandes studieväg utarbetas flexibelt och individuellt med beaktande av tidigare utbildning och arbetserfarenhet som eventuellt räknas till godo i studierna. Sådana tidigare slutförda studier eller på annat sätt förvärvat kunnande som motsvarar målen för och det centrala innehållet i läroplanen ska identifieras och erkännas. Studerandes utgångsnivå ska bestämmas och utbildningsanordnaren och studerande ska tillsammans utarbeta en individuell studieplan.

Lärokursen för läskunnighetsskedet samt inlednings- och slutskedet omfattar sammanlagt högst fyra år. Den som studerar på heltid ska avlägga studierna inom högst fem år.

En kurs omfattar 28 timmar. I närundervisning ska minst 40 minuter per timme användas för undervisning. Utbildningen kan helt eller delvis ordnas som distansundervisning.

Studerande har rätt att inkludera delar av andra studier och/eller delar av andra utbildningsanordnares utbildningsutbud i den individuella studieplanen på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar.

Bedömningen i läskunnighets- och inledningsskedet är enligt bedömningsskala godkänd/underkänd och bedömningen i slutskedet är enligt bedömningsskalan 4 - 10.

När studerande har genomfört slutskedet kan studeranden söka till gymnasie- eller yrkesutbildning.

8. Timfördelningsplaner

Timfördelningsplaner för läs- och skrivkunnighetsskedet och inledningsskedet finns fastställda i LF 117/2020 om ändring av landskapsförordningen om barnomsorg och grundskola.

I den grundläggande utbildningen för vuxna består studierna i de olika skedena av obligatoriska och valfria kurser i olika läroämnena. Timfördelningen anger minimiantalet kurser i de olika ämnena eller ämnesgrupperna. Studerande deltar i obligatoriska kurser enligt timfördelningen och i valfria kurser enligt utbud och val. Läs- och skrivkunnighetsskedet omfattar 23 obligatoriska kurser och minst 6 valfria kurser. Totalt ska läs- och skrivkunnighetsskedet omfatta minst 27 kurser.

Inledningsskedet omfattar 34 obligatoriska kurser och minst 10 valfria kurser. Totalt ska inledningsskedet omfatta minst 38 kurser. Studeranden har rätt till studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i inledningsskedet. Främmande språk och kurs i datakunskap och användning av digitala verktyg ska erbjudas som valfria kurser.

Sakkunniggruppen har gjort en jämförelse mellan grundskoleutbildningens läs- och skrivkunnighetsskede och *kurs A Grundläggande litteracitet* som ingår i SFI-utbildningen.

Enligt den fastställda timfördelningsplanen för läs- och skrivkunnighetsskedet ska omfattningen vara minst 27 kurser varav minst 20 kurser är undervisning i svenska som andraspråk och 3 kurser är undervisning i matematik. En kurs omfattar 28 timmar. Det totala timantalet blir $27 \times 28 = 756$ timmar.

Enligt läroplanen för integrationsutbildning för vuxna invandrare på Åland (beslut 188 U2, 31.10.2017, ÅLR 2017/6820) omfattar *kurs A Grundläggande litteracitet*, 30 studieveckor. En studievecka omfattar 35 timmar. $30 \times 35 = 1050$ timmar.

Skillnaden i antal timmar blir $1050 - 756 = 294$ timmar. Det motsvarar 10,5 kurser ($294:28 = 10,5$).

Sakkunniggruppen vill peka på de erfarenheter man har på Medborgarinstitutet att undervisa personer med kort eller ingen skolbakgrund från tidigare, som visar att 30 studieveckor behövs för att lära sig att läsa och skriva ett nytt språk. Särskilt för personer som har ett modersmål med ett annat alfabet och aldrig gått i skola i sitt hemland krävs det ibland även mera än 30 studieveckor. Sakkunniggruppen vill framföra hur viktigt det är att dessa personer får en bra grund för att komma vidare i utbildningen och avancera till inledningsskedet och slutskedet. Sakkunniggruppen föreslår därför att antalet kurser i svenska som andraspråk i timfördelningsplanen för läs- och skrivkunnighetsskedet ska utökas med 10 kurser.

Timfördelningsplan för läs- och skrivkunnighetsskedet

33 (23*) obligatoriska kurser och 6 valbara kurser

	Obligatoriska kurser	Valfria kurser
Språk, sammanlagt minst	20	---
Svenska alternativt svenska som andraspråk	30(20*)	--
Engelska		---
Främmande språk		
Matematik	3	---
Religions- och livsåskådningskunskap		---
Samhälls- och naturvetenskapliga ämnen		
Historia		---
Samhällskunskap och kulturkännedom		---
Naturvetenskapliga läroämnena		
Fysik		---
Kemi		---
Biologi		---
Geografi		---
Hälsokunskap		---
Idrott		---
Datakunskap		
Studiehandledning och handledning i arbetsfärdigheter		
Andra för grundskoleutbildningen lämpliga ämnen minst		---
Erbjudna valfria kurser, minst		6
Sammanlagt minst	37 (27*)	

*timantal enligt LF 117/2020 om ändring av landskapsförordning om barnomsorg och grundskola.

Timfördelningsplan för inledningsskedet

34 obligatoriska kurser och 10 valbara kurser

Ämnesgrupp eller läroämne	Obligatoriska kurser	Valfria kurser
Språk, sammanlagt minst	21	---
Svenska alternativt svenska som andraspråk	17	---
Engelska	4	---
Främmande språk		
Matematik	5	---
Religions- och livsåskådningskunskap		---
Samhälls- och naturvetenskapliga ämnen		
Historia	1	---
Samhällskunskap och kulturkännedom	5	---
Naturvetenskapliga läroämnena		
Miljö- och naturkunskap	1	---

Hälsokunskap	1	---
Datakunskap		---
Studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter		
Andra för grundskoleutbildningen lämpliga ämnen minst		---
Erbjudna valfria kurser, minst		10
Sammanlagt minst	38	

9. Tidsplan för förverkligande

Sakkunniggruppen föreslår att möjligheten för kommunerna att köpa utbildningstjänster för läs- och skrivkunnighetsskedet och inledningsskedet, ska förverkligas från och med hösten 2022. Det föreslås ske i ett samarbete mellan Medborgarinstitutet i Mariehamn och Ålands folkhögskola och ska erbjudas till de kommuner som väljer att köpa utbildningstjänster för sina kommuninvånare som är i behov av grundskoleutbildning för vuxna (8 § i LL 2020:32 om barnomsorg och grundskola). Sakkunniggruppen understryker kommunens skyldighet att ordna hela grundskoleutbildningen för vuxna redan från hösten 2021.

Sakkunniggruppen föreslår att läs- och skrivkunnighetsskedet ska placeras vid Medborgarinstitutet och inledningsskedet ska placeras i anslutning till slutskedet vid Ålands folkhögskola.

